

POSTANOWIENIE

Dnia 30 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa P. sp. z o.o. w O., P. w L. sp. z o.o. z siedzibą w L. ,
Syndyka masy upadłości G. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w K.
przeciwko P. S.A. w W.

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 30 kwietnia 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 18 listopada 2019 r., sygn. akt VII AGa (...),

1/ odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2/ zasądza od pozwanego na rzecz powodów P. sp. z o.o.
w O., P. w L. sp. z o.o. z siedzibą w L.
i Syndyka masy upadłości G. sp. z o.o.
w upadłości likwidacyjnej w K. kwoty po 2717 (dwa
tysiące siedemset siedemnaście) złotych na rzecz każdego
z nich tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 listopada 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację pozwanego P. S.A. w W. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 30 listopada 2017 r. zasądającego od pozwanego na rzecz powodów: O. sp. z o.o. w O. kwotę 161.630,87 zł, O. sp. z o.o. w L. kwotę 147.316,69 zł, Syndyka masy upadłości O."G." sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w K. kwotę 142.097,98 zł, M.. spółki jawnej w W. kwotę 45.974,34 zł, każdorazowo wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 30 listopada 2017 r. i kosztami procesu, tytułem wynagrodzenia za wykonanie dokumentacji geodezyjnej do celów projektowych niezbędnej do przeprowadzenia modernizacji linii kolejowej nr [...] na odcinku W. – O. – K., po zmiarkowaniu naliczonej przez pozwanego kary umownej za nieterminowe wywiązanie się z umowy, potrąconej z należnego powodom wynagrodzenia.

Od wyroku Sądu drugiej instancji skargę kasacyjną złożył pozwany. Wnosząc o jej przyjęcie do rozpoznania powołał się na oczywistą zasadność skargi wynikającą z błędnej wykładni art. 484§ 2 k.c. oraz wadliwego określenia granic żądania powodów w zakresie miarkowania kary umownej, czego konsekwencją pozostawało wydanie orzeczenia z naruszeniem art. 321 § 1 w zw. z art. 391§ 1 k.p.c.

Powodowie O. sp. z o.o. w O., O. sp. z o.o. w L. oraz Syndyk masy upadłości O."G." sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w K. w odpowiedziach na skargę kasacyjną wnieśli o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej

okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym - a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 i przywołane tam orzecznictwo).

Bliższa analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala przyjąć, by skarga była - w powyższym rozumieniu - oczywiście uzasadniona.

Miarkowanie kary umownej jest przejawem prawa sądu do ingerencji w stosunki umowne równorzędnych podmiotów, katalog kryteriów pozwalających na zmniejszenie kary umownej jest otwarty, a decyzja sądów *meriti* o miarkowaniu lub odmowie redukcji tej kary jest silnie warunkowana okolicznościami konkretnej sprawy. Oceniając wysokość kary umownej w związku z podniesieniem zarzutu jej miarkowania, należy brać pod uwagę szereg wypracowanych w orzecznictwie Sądu Najwyższego kryteriów (por. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada

2003 r., III CZP 61/03, OSNC 2004, nr 5, poz. 69 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., II PK 301/16, niepubl., z dnia 17 czerwca 2016 r., IV CSK 674/15, niepubl., z dnia 12 lutego 2015 r., IV CSK 276/14, niepubl., z dnia 16 stycznia 2009 r., III CSK 198/08, niepubl., z dnia 21 listopada 2007r., I CSK 270/07, niepubl., z dnia 11 stycznia 2007r., II CSK 400/06, niepubl., z dnia 30 listopada 2006 r., I CSK 259/06, niepubl., z dnia 12 maja 2006 r., V CSK 55/06, niepubl., z dnia 21 czerwca 2002 r., V CKN 1075/00, niepubl., z dnia 4 stycznia 1973 r., I CR 376/72, niepubl., i z dnia 2 czerwca 1970 r., II CR 167/70, OSNC 1970, nr 11, poz.214).

Z motywów zaskarżonego orzeczenia nie wynika, by Sąd Apelacyjny przyjmując, że - w okolicznościach sprawy, w której zobowiązanie zostało wykonane w całości, wierzyciel nie poniósł żadnej szkody i częściowo przyczynił się do opóźnienia w wykonaniu prac - istniały podstawy do zastosowania art. 484 § 2 k.c. i redukcji naliczonej przez skarżącego kary umownej do 35% jej wymiaru, uczynił to w sposób sprzeczny z wypracowanymi w orzecznictwie Sądu Najwyższego kryteriami jej miarkowania, godząc w funkcje, które powinna realizować kara umowna. Artykuł 484 § 2 k.c. stanowi element tzw. „prawa sędziowskiego”, a w toku postępowania kasacyjnego badane może być jedynie zachowanie przez sąd drugiej instancji podstawowych reguł miarkowania kary umownej. Argumentacja przytoczona we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, sprowadza się do polemiki z zaskarżonym orzeczeniem, nie zaś wykazania, że przy jego wydaniu popełniono uchybienia w zakresie stosowania prawa, które miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom.

W art. 321 §1 k.p.c. jest natomiast mowa o żądaniu w rozumieniu art. 187 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., a w myśl tego unormowania obligatoryjną treść każdego pozwu stanowi dokładnie określone żądanie oraz przytoczenie okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2015r., V CSK 612/14, niepubl.). Artykuł 321§1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. może być naruszony przez sąd odwoławczy wówczas, gdy sąd ten wyrokuje co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem w postępowaniu pierwszoinstancyjnym lub co do roszczenia nie opartego na podstawie faktycznej wskazanej przez powoda do chwili zamknięcia rozprawy przed sądem pierwszej instancji (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2010r., III PK 74/09, niepubl.). Twierdzenie, że Sąd Apelacyjny rażąco naruszył art. 321§ 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. dokonując miarkowania kary umownej opiera się na nieporozumieniu i odrywa się od istoty tej regulacji. Żądanie pozwu dotyczyło zasądzenia wynagrodzenia w określonej w pozwie wysokości, a żądanie miarkowania kary umownej dotyczyło dokonanej przez pozwanego

potrącenia tej kary z należnego powodowi wynagrodzenia, sprowadziło się zatem do zbadania jego materialnoprawnej skuteczności, co nie ma nic wspólnego z treścią art. 321 § 1 k.p.c. Teza, że Sąd Apelacyjny badając przesłanki materialnoprawne rozstrzygnięcia dotyczące skuteczności dokonanego przez pozwanego potrącenia kary umownej z należnym powodowi wynagrodzeniem, naruszył w sposób kwalifikowany art. 321 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. nie znajduje, zatem uzasadnienia.

Ubocznie dostrzeżenia wymaga, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że zmniejszenie kary umownej ma podstawie art. 484 § 2 k.c. jest dopuszczalne tylko na żądanie dłużnika, które musi być zgłoszone do daty zamknięcia rozprawy przed Sądem drugiej instancji (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2017 r., I CSK 625/16, PS 2019, nr 2, str. 114, z dnia 14 stycznia 2016 r., IV CSK 223/15, niepubl., z dnia 13 czerwca 2013 r., IV CSK 659/10, niepubl., z dnia 23 marca 2006 r., IV CSK 89/05, OSNC 2007, nr 1, poz.15, i z dnia 9 lutego 2005 r., II CK 420/04, IC 2005, nr 12, str. 57). Zarzut taki odnoszący się do całej naliczonej powodowi kary umownej został w toku postępowania zgłoszony, a Sąd Apelacyjny opierając się na wykładni całokształtu oświadczeń powodów w tym przedmiocie, nie naruszył wypracowanej w orzecznictwie Sądu Najwyższego zasady nie działania w tym zakresie z urzędu.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 i art. 99 w zw. z art. 391 § 1 i w zw. z art. 398²¹ k.p.c., a także § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.), a także § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).

ke